

23/8
Simenons senaste

EN NY BOK av *Simenon* i *Maigret*genren har nu utkommit på svenska: *Maigret och mannen på bänken* (Bonniers, 12: 50). Efter att ha skrivit om ett dussin *Maigret*-böcker är det svårt att variera komplimangerna. Den senaste boken hör i varje fall inte till de bästa. Irriterande är att den serie intriger som presenteras inte har mycket med brottet eller brottslingen att skaffa; då mördaren blir fast är det genom ett ordnigt polisarbete, som *Maigret* knappast har förtjänsten av. Men *Simenon* i dålig form är enligt min mening bättre än nästan alla andra deckarförfattare i god form.

Not: *Simenon* äter gärna "choucroute", dvs den utomordentligt rikliga och smakliga anrättning, vars fullständiga namn är "choucroute garnie à la Bernoise". Det är sannerligen inte bara surkål; "garneringen" består av bland annat korvar och rökt fläskkarré. Gång på gång har jag i översättningarna läst att *Maigret* åt en portion surkål till middag eller supé. Det är en förläppning mot den bastante *Maigret* att inte meddela vad det är fråga om.

HERBERT TINGSTEN

Samhällsläran och demokratin

Professor Hagendahl, latinare, men politiskt och socialt intresserad, har nyligen som gammal censor vid studentexamen kritiserat undervisningen i samhällslära. Eleverna är okunniga i och ointresserade av ämnet, förklarar han. Sannolikt ligger det mycket i denna kritik. Men slutsatsen bör inte bli *Hagendahls*, att samhällsläran förvisas ur kursplanen, utan tvärtom att undervisningen blir bättre och mera stimulerande. Vi har inte råd att släppa ut den s k bildade ungdomen i livet utan några kunskaper om det samhälle i vilket den lever. Tvärtom borde kravet på allmänbildning vidgas, eventuellt även genom särskilda kurser efter skoltiden vid universitet och högskolor enligt den tankegång som professor Lönnroth i *Dagens Nyheter* framfört. Studenter och människor med akademiska examina är ofta nästan totalt obildade utanför sitt eget trånga fack; studier vid folkhögskolor och i arbetarnas bildningsorganisationer ger i detta hänseende mer än undervisningen vid läroverk och akademier.

Okunnigheten i samhällslära, som enligt kursplanerna är en del av historien, beror på flera vid många tillfällen diskuterade omständigheter. Ämnet kommer mot slutet av skoltiden, och lärarna hinner inte med, eller anser sig inte hinna med, att driva det. I stor omfattning saknar lärarna den speciella kompetens som behövs; de är historiker utan avsevärda kunskaper i statskunskap eller nationalekonomi. Den närmast till hands liggande reformen, ivrigt förordad vid en av universitetskanslern anordnad konferens i februari 1956, är att uppdelna historia och samhällslära i särskilda ämnen samt att kräva politisk-ekonomisk kompetens av undervisarna i samhällslära. I ett den 1 augusti i år avgivet betänkande har av skolöverstyrelsen tillsatta utredningsmän uttalat sig för denna reform. En sådan reform har tidigare mött motstånd i skolöverstyrelsen; det är att hoppas att den nu går med på förslaget.

Vid en genomgång av läroböckerna i ämnet blir man emellertid slagen av att dessa böcker med få undantag är mindre lämpade att ge eleverna intresse och perspektiv. Till stor del beror detta — för att nu stanna vid ämnets statskunskapsida — på att man i stället för att skildra den faktiska politiska processen alltför mycket uppmärksammar formella bestämmelser och allehanda detaljer. Våra främsta grundlagar

har med tiden kommit att höra till världens tråkigaste och mest innehållstomma aktstycken av denna art, med en rad paragrafer som är totalt föråldrade och inte ger någon förståelse om realiteten, med andra bestämmelser som gäller sekundära frågor, vilka i de flesta länder regleras i arbetsordningar eller genom beslut från fall till fall. Flertalet läroboksförfattare tycks emellertid anse det vara sin plikt att redogöra för detta meningslösa eller likgiltiga: för kungens formella kompetens, för dechargeförfarandet, för de olika utskotten. Man möter rent av i allmänhet ingående framställningar av det proportionella valsättets teknik, som om det funnes någon anledning att lära sig dessa led-samheter annat än för valförrättare. Skrivsättet är ofta torrt och pedantiskt. Samhället blir en massa regler, institutioner, definitioner — utan liv, utan dramatik.

Särskilt fil mag *Sven Vallmark* har vid olika tillfällen framfört anmärkningar på ett annat plan. I skolkommissionens betänkande förklaras visserligen att skolans främsta uppgift är att fostra demokratiska människor, men samtidigt varnas mot all propaganda för demokrati i skolundervisningen. Skolans uppgift är, heter det, "inte att... förkunna demokratisk-politiska doktriner. Undervisningen får inte vara auktoritär, vilket den skulle bli om den ställdes i en politisk doktrins tjänst — vore denna doktrin än demokratin egen." Ut-talandet verkar lika tanklöst som beskäftigt-högtidligt. Kommissionen tycks inte ha klart för sig att demokratin inte är en "doktrin" i samma mening som fascism, nazism eller kommunism, att den är ett slags överideologi som kan och bör rymma de mest skilda riktningar och åskådningar. Vad demokratin kräver, allmän rösträtt, politisk frihet och just tolerans, är sannerligen inte något så strikt och bundet att man "indoktrinerar" eleverna genom att förkunna det; tvärtom blir förkunnelsens kärna att olika uppfattningar är tillåtna och önskvärda.

I läroböckerna får man emellertid stundom inte ens en ordentlig redogörelse för vad demokrati och diktatur är för något. Ja, det händer att orden inte ens definieras. I en godkänd kursbok förekommer de båda begreppen alls inte; i en annan nämns blott ordet demokrati i en kort och intetsigande

passus — "demokratin (folkväldet) har sålunda bäst förverkligats i kommunerna". Samma böcker innehåller en rad detaljer, såsom uppräkningsverk av departement och ämbetsverk. Det är otroligt att sådana publikationer används. Tilläggas bör att vissa läroböcker i den nu berörda punkten är utmärkta; Vallmark nämner med rätta Arvidsson—Lindblom, och sedan hans framställning skrevs har även andra bra böcker utkommit.

Vad man främst vill begära är dock en med energi utförd beskrivning och analys av vår tids stora politiska brytningar, en översikt som ger en föreställning om det idédrama som gäller oss alla. Med anknytningar till personer och händelser borde en sådan översikt kunna ge intresse och spänning i minst lika hög grad som den rent

historiska skildringen av en äldre tid. På detta sätt vinnns också, utan att objektiviteten behöver åsidosättas, att eleverna, i varje fall det stora flertalet elever, får känsla för demokratin. Det strider väl dock inte mot objektiviteten att tala om den frihet som finns i demokratierna och som diktaturerna också, men med orätt, säger sig sina undersåtar. Det är väl inte bristande objektivitet att klarlägga skillnaden mellan låt oss säga partiernas och fackförningarnas ställning i vårt land respektive i det nazistiska Tyskland och det kommunistiska Ryssland. Samhällsläran skulle bli ett roligt och vitalt ämne om eleverna fick börja med de stora perspektiven i stället för att pinas in i valsättets, departementsindelningens och kommunalförvaltningens mullvadsgångar.